

Наступним етапом у розвитку ідеї прав людини є творчість Гуго Гроція (1583-1645) — батька сучасного міжнародного права, Самуїла фон Пуфендорфа (1632-1694) і Джона Локка (1632-1704), який власне розробив всеосяжну концепцію прав людини. Ці ідеї набули широкого поширення в 18 столітті. Наступним етапом у розвитку ідеї прав людини є творчість Жана-Жака Руссо (1712-1778), який розробив концепцію, за якою суверен отримав свою владу від «суспільного договору» зі своїми підданими. Сам термін «права людини» вперше з'явився у французькій Декларації прав людини і громадянина (1789 р.). Дещо раніше французьким мислителем Шарлем-Луї Монтеск'є була розроблена концепція розподілу влади.

Ці теорії були сприйняті жителями британських колоній у Північній Америці. Американська Декларація про незалежність від 4 липня 1776 року базувалася на принципі, що всі люди є рівними, в ній також були зазначені певні невід'ємні права, такі як право на життя, свободу та пошуки щастя. Ці ідеї були закріплені і в Біллі про права, проголошеному у штаті Вірджинія у тому ж році. Положення Декларації про незалежність були прийняті іншими американськими штатами та знайшли закріплення у Біллі про права американської Конституції. Власне французька Декларація прав людини і громадянина, до певної міри, ознаменувала появу міжнародної теорії загальних прав людини. І французька, і американська декларації були задумані, як систематичний перелік прав людини.

Права людини у 18 та 19 століттях були пов'язані з особистими свободами людини. Але навіть у той час деякі люди вважали, що громадяни мали «право» чекати від держави зусиль, спрямованих також на покращення їхніх умов життя. Беручи до уваги принцип рівності таким, як він був викладений у французькій Декларації 1789 року, близько 1800 року в Європі з'являється кілька проектів конституцій, які містили класичні права, а також включали у себе статті, що зобов'язували державу до виконання певних функцій у сфері зайнятості, благоустрою, громадського здоров'я, освіти тощо. Соціальні права були повністю вперше включені до мексиканської Конституції 1917 року, Конституції Радянської Росії 1918 року та німецької Конституції 1919 року.

Потреба в міжнародних стандартах прав людини вперше далася взнаки наприкінці 19 століття, коли індустріальні країни почали приймати трудове законодавство. Законодавство, яке підняло вартість праці, мало наслідком погіршення конкуруючої спроможності цих країн стосовно тих, які не мали трудового законодавства. Економічна необхідність примусила їх радитися між собою, що спричинило появу перших конвенцій, у яких держави давали зобов'язання іншим державам стосовно прав своїх власних громадян. Бернська Конвенція 1906 року проти праці жінок у нічну зміну може розглядатися, як перша багатостороння конвенція, яка має на меті захист соціальних прав. В 1919 році було засновано Міжнародну Організацію Праці (МОП), яка прийняла багато конвенцій, які регулюють права людини в галузі праці. Отже, у той час як класичні права людини були визнані набагато раніше за соціальні права, саме останні першими знайшли своє закріплення в міжнародних правових нормах.

Жахливі злочини другої світової війни поклали край традиційній точці зору, що держави самі вирішують, яким чином їм ставитися до своїх громадян. Підписання Статуту Організації Об'єднаних Націй 26 червня 1945 року спричинилося до того, що права людини були віднесені до сфери міжнародного права. Всі члени ООН домовилися вживати заходів щодо захисту прав людини. На початку 1946 року була утворена Комісія ООН з прав людини. А 10 грудня 1948 року у Парижі Генеральною Асамблеєю ООН було прийнято Загальну, або Всесвітню декларацію прав людини. Пізніше цей день було проголошено Днем прав людини.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ В МЕХАНІЗМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Букач В.В., к.ю.н., доцент, доцент кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

На сучасному етапі розвитку України питання реалізації прав і свобод людини і громадянина є найважливішою проблемою.

Серед органів державної влади щодо гарантування прав і свобод людини чільне місце належить Верховній Раді України. Це пов'язано з тим, що згідно з Конституцією України (ст. 75) Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні [1].

На Парламент України покладаються завдання законодавчого закріплення всієї сукупності прав і свобод, якими наділяється людина, а також визначення всієї системи гарантій щодо їх забезпечення й захисту, що реалізується у певних напрямках.

У конституційному праві виділяють такі найважливіші функції Парламенту: законодавча (приймає закони, постанови і інші акти, винятково якими повинні врегульовуватись питання щодо прав і свобод людини і громадянина, гарантій цих прав, основних обов'язків громадян. Прикладом можуть бути закони «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», «Про об'єднання громадян», «Про звернення» та ін.); установча (формування органів виконавчої, судової влади, нормативне регулювання діяльності державних органів, призначення та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та ін.); та парламентського контролю.

Виходячи з аналізу нормативних джерел національного законодавства можна дійти висновку, що забезпечення конституційних політичних прав та свобод людини і громадянина є завданням контрольної діяльності Парламенту України, а саме: а) контроль за діяльністю КМУ; б) бюджетно-фінансовий контроль; в) прийняття Верховною Радою України рішення про направлення депутатського запиту до Президента України; г) парламентський контроль за діяльністю органів прокуратури щодо забезпечення політичних прав; д) здійснення парламентського контролю з окремих політичних питань через тимчасові спеціальні та тимчасові слідчі комісії [2; с.136]

Органом Верховної Ради України, що здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав та свобод людини і громадянина в Україні є конституційно-правовий інститут Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (омбудсмена). Зазначена посадова особа виступає важливою гарантією забезпечення прав і свобод, виступає додатковим засобом захисту прав і свобод людини щодо інших правозахисних механізмів, усуває прогалини і компенсує недоліки судових засобів захисту прав людини.

Діяльність Уповноваженого доповнює існуючі засоби захисту конституційних прав і свобод, не скасовує їх і не тягне перегляду компетенції державних органів, які забезпечують захист і поновлення порушених прав і свобод. Заслуховування його щорічних доповідей про стан дотримання і захисту прав і свобод людини в Україні здійснюється парламентський контроль у цій галузі. [3; с.226]

На сьогодні майже в 100 країнах світу існує 150 різних органів та структур, що виконують функції омбудсмена.

Таким чином, інститут Уповноваженого - ефективний правозахисний орган, який відіграє суттєву роль у забезпеченні прав людини. Згідно зі ст. 3 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради з прав людини» метою діяльності Уповноваженого є:

- захист прав і свобод людини й громадянина, проголошених Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України;
- додержання та повагу до прав і свобод людини й громадянина суб'єктами, зазначеними в Законі України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»;
- запобігання порушенням прав і свобод людини й громадянина або сприяння їхньому поновленню та ін.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р.- К.: Преса України, 1997.- 80с.
2. Букач В.В., Олійник А.Ю. Конституційні політичні права та свободи людини і громадянина в Україні: Монограф. – Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2006. – 172с.
3. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права людини і громадянина в Україні: Навч. Посіб. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 336 с.

УКРАЇНА ЯК СУВЕРЕННА, ДЕМОКРАТИЧНА, ПРАВОВА ДЕРЖАВА

Лазаренко Л.А., к.ю.н., доцент кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

У нині діючій Конституції України, прийнятій 28 червня 1996 р., говориться про Україну як про суверенну, демократичну, правову, соціальну державу (ст. 1).

16 липня 1990 р., у період розпаду СРСР, Верховна Рада УРСР прийняла Декларацію про державний суверенітет України, проголосивши державний суверенітет України як